

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2025.1.70>

Р. О. Кушніренко

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки
Навчально-наукового інституту
підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Національної поліції
України Дніпровського державного університету внутрішніх справ
ORCID ID: 0000-0003-3190-5964

СВІТОВИЙ ДОСВІД ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ: ЧОГО УКРАЇНА МОЖЕ НАВЧИТИСЯ У ПОЛІЦІЇ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ?

У статті досліджено світовий досвід вогневої підготовки поліцейських, зосереджуючи увагу на практиках, що застосовуються у Сполучених Штатах Америки, та можливостях їх адаптації для вдосконалення системи підготовки в Україні. Вогнева підготовка є одним із ключових елементів професійної підготовки працівників поліції, оскільки вона безпосередньо впливає на рівень безпеки суспільства, ефективність виконання службових обов'язків та зниження ризику неправомірного застосування вогнепальної зброї. У роботі проаналізовано методику, організаційні підходи та тренувальні програми, які використовуються в поліції США. Особлива увага приділена комплексному характеру підготовки, що включає не лише технічні навички володіння зброєю, а й розвиток тактичного мислення, психологічної стійкості, вміння діяти в умовах високого стресу та приймати рішення в реальних, наближених до бойових, ситуаціях.

Здійснено порівняльний аналіз української та американської систем вогневої підготовки. Виявлено низку проблем, характерних для України, серед яких недостатній рівень фінансування, застаріле обладнання, обмежені можливості для використання сучасних технологій та недостатня частота проведення тренувань. Окремо розглянуто питання правового регулювання вогневої підготовки та підготовки до застосування зброї, що є важливим чинником у забезпеченні дотримання принципу законності та прав людини у діяльності поліції. За результатами дослідження визначено напрями вдосконалення вогневої підготовки в Україні. Зокрема, підкреслюється необхідність модернізації навчально-тренувальної бази, впровадження сучасних симуляційних технологій, підвищення частоти та якості тренувань, а також розробки спеціалізованих програм, орієнтованих на підготовку поліцейських до дій у надзвичайних ситуаціях та умовах воєнного стану.

Ключові слова: вогнева підготовка, поліція, міжнародний досвід, США, професійна підготовка.

Постановка проблеми. Вогнева підготовка поліцейських є одним із ключових напрямів професійної підготовки правоохоронців, оскільки вона безпосередньо пов'язана з виконанням основних завдань поліції – захисту життя, здоров'я та прав громадян, забезпечення громадського порядку та протидії злочинності. У сучасних умовах зростання рівня злочинності, появи нових загроз, пов'язаних з організованою злочинністю, тероризмом та незаконним обігом зброї, вимоги до професійної компетентності поліцей-

ських значно підвищуються. Саме тому питання вдосконалення системи вогневої підготовки є надзвичайно актуальним та потребує системного підходу. Особливої ваги ця проблема набуває в умовах воєнного стану та зовнішньої агресії проти України. Сьогодні поліцейські часто залучаються не лише до охорони громадського порядку, а й до виконання завдань, які раніше були притаманні військовим підрозділам, включаючи забезпечення безпеки в зонах бойових дій, евакуацію населення, затримання диверсійних груп та

протидію збройним злочинцям. Це вимагає від них високого рівня підготовленості до дій у складних та небезпечних умовах, де правильне та законне застосування зброї може визначати не лише результат службової операції, але й життя людей. Водночас, аналіз практики показує, що українська система вогневої підготовки має низку суттєвих проблем: недостатнє фінансування, застарілу матеріально-технічну базу, обмежений доступ до сучасних технологій та недостатню кількість регулярних тренувань. Вивчення міжнародного досвіду, зокрема досвіду поліції США, має важливе значення для реформування та модернізації української системи підготовки поліцейських. У США розроблено багаторівневу систему вогневої підготовки, яка передбачає поєднання теоретичних знань, практичних навичок та психологічної підготовки з використанням сучасних симуляторів та тренажерів, що моделюють реальні ситуації. Адаптація таких підходів в Україні дозволить підвищити ефективність тренувань, зменшити ризики помилок при застосуванні зброї та зміцнити безпеку суспільства.

Аналіз досліджень та публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми. Питання вогневої підготовки поліцейських та її вдосконалення в сучасних умовах є предметом дослідження багатьох науковців, які розглядають цю проблему з різних точок зору – від організації навчального процесу до вивчення міжнародного досвіду та можливостей його впровадження в Україні. В науковій літературі представлено низку праць, що закладають теоретичні та практичні основи підвищення ефективності підготовки поліцейських підрозділів. Зокрема, Наточій А. та Смаль П. у своїй роботі «Вогнева підготовка – складова професійної компетентності майбутніх офіцерів поліції» (2021) [7] розглядають вогневу підготовку як ключовий елемент формування професійної компетентності майбутніх офіцерів. Поливанюк В.Д. та Завістовський О. Д. у статті «Професійна підготовка поліцейських: міжнародний досвід та вітчизняні перспективи розвитку» [9; 10] досліджують міжнародні підходи до організації професійної підготовки правоохоронців.

Поливанюк, В. Д., Жбанчик, А. В. у науковій статті «Актуальні питання проведення занять з вогневої підготовки поліцейських в умовах воєнного стану» [11] звертають увагу на підготовку поліцейських в умовах воєнного стану. Теоретичною основою у напрямку вдосконалення вогневої підготовки поліцейських є праці зазначених науковців, які сприяють подальшій актуалізації та поглибленому вивченню порушеної проблеми.

Метою статті є аналіз світового досвіду вогневої підготовки США та використання його в Україні.

Виклад матеріалу. Вогнева підготовка є одним із ключових елементів професійної компетентності поліцейського, що безпосередньо впливає на безпеку громадян, правомірність застосування зброї та рівень довіри до поліції. Світова практика свідчить, що ефективні системи поєднують техніку стрільби, тактику, правову культуру застосування сили, психологічну стійкість і сучасні технології моделювання рішень під стресом. Досвід США вирізняється багаторівневою інституційною архітектурою (POST-комісії штатів), узгодженими політиками щодо сили та розвинутою екосистемою сценарних тренінгів і симуляцій, що робить його надзвичайно важливим для адаптації в Україні.

Американська вогнева підготовка побудована на міцній правовій базі прецедентного права. Зокрема, рішення *Tennessee v. Garner* (1985) обмежує використання смертельної сили проти підозрюваного у втечі лише у випадку, коли він становить значну загрозу життю чи здоров'ю інших осіб. Водночас рішення *Graham v. Connor* (1989) визначає стандарт «об'єктивної розумності» для оцінки дій поліцейських у конкретній ситуації. Ці принципи безпосередньо враховуються при формуванні навчальних програм і сценаріїв тренінгів. У 2017 році професійні об'єднання у США ухвалили *National Consensus Policy on Use of Force*, що визначає пріоритет збереження життя, принципи деескалації, пропорційності та документування застосування сили. Міністерство юстиції США у 2022 році оновило власну політику, закріпивши обов'язок втручання колег у випадку неправомірного застосування

сили, а також обов'язковість навчання з деескалації [1, с. 25].

Особливе місце у системі вогневої підготовки поліцейських займає програма ABLE (Active Bystandership for Law Enforcement) – тренінг, спрямований на розвиток культури втручання серед поліцейських для запобігання порушенням та помилкам у діях колег. Ця програма активно впроваджується у багатьох департаментах США, зміцнюючи внутрішню дисципліну та підвищуючи довіру громадськості.

За даними Бюро статистики юстиції США, базова підготовка поліцейських у академіях триває в середньому 840 годин, із яких близько 168 годин відведено на блок «вогнева підготовка, самооборона та застосування сили». Конкретна кількість годин може відрізнятися залежно від штату чи академії, але встановлений стандарт забезпечує належний рівень підготовки для новобранців. Після завершення базового курсу офіцери зобов'язані проходити щорічні тренування та періодичну перекваліфікацію. Наприклад, у Техасі щороку проводиться обов'язковий курс стрільби з визначеною мінімальною кількістю пострілів та перевіркою знань із технічного обслуговування зброї. У Нью-Йорку поліцейські зобов'язані проходити перекваліфікацію двічі на рік, що гарантує постійне підтримання високого рівня навичок та дисципліни у поведженні зі зброєю [2, с. 14].

Навчальні програми у США побудовані на компетентнісному підході. Вони охоплюють базову безпеку та правильне поведження зі зброєю, роботу з укриттями, стрільбу у русі, у темний час доби, в умовах обмеженого часу та на різних дистанціях. Особливу увагу приділяють вправам shoot/no-shoot, які допомагають офіцерам визначати, коли застосування зброї є правомірним. Окрім технічних навичок, значну роль відіграє підготовка до дій у стресових умовах. Під час занять моделюються ситуації, що максимально наближені до реальних, з використанням психологічних методик для формування стресостійкості. Це дозволяє поліцейським навчитися швидко й безпечно реагувати на загрози та приймати правильні рішення у кризових ситуаціях [3, с. 524].

У США популярними є навчальні програми, що поєднують тактику, комунікацію та правову підготовку. Найбільш відомою є система ICAT (Integrating Communications, Assessment, and Tactics), спрямована на запобігання ескалації конфліктів та підвищення безпеки під час операцій. Дослідження підтвердили, що впровадження ICAT суттєво знижує кількість випадків неправомірного застосування сили та зменшує травматизм серед громадян і поліцейських. Важливим елементом є підготовка до сценаріїв active shooter – нападів зі стрільбиною у громадських місцях. Програма ALERRT, розроблена у Техаському державному університеті, з 2013 року визнана ФБР національним стандартом. Вона охоплює підготовку малих груп до швидкої нейтралізації загроз, надання першої допомоги та евакуації постраждалих.

Сучасні поліцейські академії США широко використовують інноваційні технології, зокрема віртуальну та доповнену реальність (VR/AR). Це дозволяє моделювати різноманітні ситуації без витрат на боєприпаси та з мінімальним ризиком для учасників. Інтерактивні мультимедійні тири та відеосимулятори допомагають тренувати поліцейських у реалістичних умовах, відтворюючи складні сценарії з динамічним розвитком подій. Завдяки технологіям VR можливо здійснювати детальний аналіз дій офіцерів після тренувань, визначати помилки та вдосконалювати тактику. Це також дозволяє підвищити частоту тренувань навіть за умов обмеженого фінансування [4, с. 261].

У США оцінювання навичок поліцейських відбувається на основі багатьох критеріїв: точності стрільби, швидкості реакції, дотримання правил безпеки та правильності правових рішень у кризових ситуаціях. Результати навчань аналізуються у форматі after-action review, що дозволяє виявити слабкі місця та підвищити ефективність підготовки. Обов'язковою є щорічна або піврічна перекваліфікація, яка передбачає складання стандартизованих вправ і перевірку знань теоретичних аспектів застосування сили. Це забезпечує стабільно високий рівень професійної підготовки поліцейських [5, с. 22].

В Україні існує гостра потреба у вдосконаленні вогневої підготовки поліцейських. Насамперед важливо розробити єдину державну політику щодо застосування сили, інтегрувати модулі з деескалації у базові програми та впровадити регулярну перекваліфікацію за єдиними стандартами [6, с. 110]. Особливу увагу варто приділити розвитку сценарно-орієнтованих тренінгів та використанню технологій VR, що дозволить знизити витрати та підвищити інтенсивність навчання. Також доцільно запровадити український аналог програми ABLE, який сприятиме формуванню культури втручання та взаємного контролю серед поліцейських [7, с. 329].

Досвід США демонструє ефективність комплексного підходу до вогневої підготовки, що поєднує правові стандарти, сучасні технології, систематичне навчання та культуру відповідальності. Адаптація цих елементів в Україні дозволить підвищити рівень професійної підготовки правоохоронців, зменшити ризик неправомірного застосування сили, зміцнити безпеку громадян та посилити довіру суспільства до поліції [8, с. 341].

Висновки. Отже, проведене дослідження дозволило зробити висновок, що вогнева підготовка є фундаментальним елементом професійної підготовки поліцейських, який безпосередньо впливає на ефективність виконання службових завдань, рівень громадської безпеки та довіру населення до правоохоронної системи. Аналіз досвіду Сполучених Штатів Америки показав, що успіх їхньої системи базується на кількох ключових чинниках: чіткій правовій регламентації застосування сили, багаторівневій структурі навчання, регулярній перекваліфікації, широкому використанні сучасних технологій, а також інтеграції психологічної підготовки та розвитку навичок деескалації конфліктів. Виявлено, що однією з найважливіших переваг американської системи є сценарно-орієнтований підхід до навчання, який дозволяє моделювати реальні ситуації та відпрацьовувати прийняття рішень у стресових умовах. Важливе значення мають також VR- та AR-технології, які забезпечують ефективне та безпечне відпрацювання складних операцій без надмірних фінансових витрат.

Для України досвід США може стати важливим орієнтиром у реформуванні системи вогневої підготовки поліцейських. Серед першочергових кроків варто виділити розробку єдиної національної політики щодо застосування сили, впровадження сучасних симуляційних технологій, підвищення інтенсивності та регулярності тренувань, а також створення програми на кшталт ABLE, спрямованої на формування культури взаємного контролю та відповідальності в поліцейському середовищі. Перспективи подальших досліджень у цій сфері полягають у більш глибокому вивченні ефективності конкретних американських програм і методик, визначенні можливостей їх адаптації до українських реалій.

Список використаної літератури:

1. Бакулін Д. О. Деякі аспекти застосування вогнепальної зброї працівниками поліції в Україні та США. *Правничий часопис*. 2024. С. 25.
2. Бодирев Д.А., Лопатєва О.М. Особливості вогневої підготовки поліцейських на початкових етапах навчання. *Актуальні проблеми службово-бойової діяльності сил сектору безпеки і оборони України в умовах воєнного стану : матеріали Регіон. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 30 черв. 2022 р.)*. Дніпро : ДДУВС, 2022. С. 14-15 URL: <https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/10467>.
3. Бондаренко В. В. Професійна підготовка працівників патрульної поліції: зміст і перспективні напрями: монографія. Київ: ФОП Кандиба Т. П., 2018. 524 с.
4. Бондаренко В., Мартишко А., Худякова Н. Фізичне виховання в закладах вищої освіти МВС України : навч. посіб. Київ : Нац. акад. внутр. справ, ФОП Кандиба Т. П., 2022. 261 с.
5. Волошанівська Т.В. Система органів досудового розслідування Німеччини та США: порівняльний аналіз. Оргкомітет круглого столу. 2024. С. 22
6. Лопатєва О. М. Сучасний підхід до навчання поліцейських діям в екстремальних умовах. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. №1. С. 110-112. URL: http://lsey.org.ua/1_2018/31.pdf
7. Наточій А., Сміль П. Вогнева підготовка – складова професійної компетентності майбутніх офіцерів поліції. *Науковий вісник Дніпропетровського*

- державного університету внутрішніх справ. 2021. № 4 (114). С. 329-333
8. Спеціальна фізична підготовка : навч. посіб. [В. Бондаренко, С. Решко, В. Дідковський та ін.] ; за заг. ред. В. Чернея, Р. Сербина. Київ : Нац. акад. внутр. справ, ФОП Кандиба Т. П., 2021. 341 с.
9. Поливаний В.Д., Завістовський О.Д. Професійна підготовка поліцейських: міжнародний досвід та вітчизняні перспективи розвитку. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 10. С. 467-469.
10. Поливаний В.Д.; Завістовський О.Д. Актуальні питання удосконалення методик навчання у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання в період воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 3. С. 336-338.
11. Поливаний В. Д., Жбанчик, А. В. Актуальні питання проведення занять з вогневої підготовки поліцейських в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*, 2024, № 5, С. 593-597.
-

Kushnirenko R. O. Global experience of firearms training: what can Ukraine learn from the United States of America Police?

The article explores the global experience of firearms training for police officers, focusing on the practices applied in the United States and the possibilities of adapting them to improve the training system in Ukraine. Firearms training is one of the key elements of police professional education, as it directly affects the level of public safety, the efficiency of performing official duties, and the reduction of risks associated with the unlawful use of firearms. The paper analyzes the methodologies, organizational approaches, and training programs utilized by U.S. police departments. Particular attention is given to the comprehensive nature of the training, which includes not only technical weapon-handling skills but also the development of tactical thinking, psychological resilience, the ability to act under high stress, and decision-making in real-life scenarios that closely resemble combat situations. An important aspect of the study is the analysis of the material and technical base used in U.S. police training centers, including interactive simulators, virtual reality, and modern training equipment that enable the recreation of diverse and dynamic situations.

The article presents a comparative analysis of the Ukrainian and American firearms training systems. It identifies several problems specific to Ukraine, including insufficient funding, outdated equipment, limited access to modern technologies, and inadequate frequency of training sessions. The issue of legal regulation of firearms training and preparation for the use of weapons is also examined, as it plays a crucial role in ensuring compliance with the principles of legality and human rights in police operations. Based on the results of the study, the authors outline key directions for improving firearms training in Ukraine. These include modernizing the training infrastructure, integrating advanced simulation technologies, increasing the frequency and quality of training sessions, and developing specialized programs designed to prepare police officers for actions in emergency situations and under martial law conditions.

Key words: firearms training, police, international experience, USA, professional education.